

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Humanitaar- ja sotsiaalinete õpetamine põhikoolis õppekava

Katre Nael
KUUE KOOLIJUHI ARUSAAM ÕPETAJATE KUTSE-EETIKAST NING NENDE
NÄGEMUS SELLE TOETAMISEST JA TAGAMISEST ORGANISATSIOONI TASANDIL
Bakalaureusetöö

Juhendaja: teadur Mari-Liisa Parder

Tartu 2026

Kokkuvõte

Kuue koolijuhi arusaam õpetajate kutse-eetikast ning nende nägemus selle toetamisest ja tagamisest organisatsiooni tasandil

Õpetajatöö üks tähtsamaid komponente on eetikapädevus ning selle toetamiseks on Eestis eetikakoodeksid. Siiski puudub selge arusaam, kuidas toetavad koodeksite praktilist kasutamist koolijuhid oma organisatsioonides. Sellest tulenevalt oli töö eesmärk selgitada välja, kuidas lähtuvad koolid organisatsioonidena kutse-eetika dokumentidest, milliseid praktikaid rakendatakse koolides õpetajate toetamiseks eetiliste dilemmade ennetamisel ja lahendamisel ning mis on sellega seonduvalt kooli ootused õpetajatele. Valimisse kuulus kuus Eesti koolides töötavat direktorit, kellega viidi läbi poolstruktureeritud intervjuud ning mida analüüsiti temaatiliselt. Tulemustest ilmnes, et õpetajate eetikaga seotud dokumendid on koolidele toeks, kuid juhtumite lahendamisel ja analüüsil lähtutakse oma kooli organisatsioonikultuurist. Lisaks selgus, et koolijuhtidel on eetiliste dilemmade lahendamisel oluline roll, kuid juhtidel on ka sellega seonduvalt kindlad ootused õpetajatele.

Võtmesõnad: eetika, eetikapädevus, eetilised dilemmad, eetikakoodeks, organisatsioon, direktor

Abstract

Six school principals' understanding of teachers' professional ethics and their views on supporting and ensuring it at the organizational level

Ethical competence is a key component of teaching, supported in Estonia by professional codes of ethics. However, it remains unclear how school leaders implement these codes in practice. This study aimed to explore how schools use professional ethics documents, what practices support teachers in preventing and resolving ethical dilemmas, and what expectations are placed on teachers. Six Estonian school principals were interviewed using semi-structured methods, and the data were analyzed thematically. Results show that ethical guidelines support schools, but case resolution relies largely on each school's organizational culture. School leaders play a central role in addressing ethical dilemmas and also maintain clear expectations for teachers in these situations.

Keywords: ethics, ethical competence, ethical dilemmas, code of ethics, organization, principal

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
Teoreetiline ülevaade.....	5
Kutse-etika ja selle olulisus õpetajatöös.....	5
Kooli kui organisatsiooni roll õpetajate kutse-etika toetamises.....	6
Eetilised dilemmad kooli kontekstis.....	7
Metoodika.....	9
Valim.....	9
Andmekogumine.....	10
Andmeanalüüs.....	11
Tulemused.....	12
Etikakoodeksite funktsioon koolides.....	13
Organisatsiooni tegevused õpetajate toetamisel.....	15
Koolijuhtide ootused õpetajatele.....	16
Arutelu.....	18
Tänuõnad.....	21
Autorsuse kinnitus.....	21
Kasutatud kirjandus.....	22
Lisad	
Lisa 1. Intervjuu kava	
Lisa 2. Informeeritud nõusolek uuringus osalemiseks	
Lisa 3. Koodipuu esimese uurimisküsimuse näitel	

Sissejuhatus

Kutse-etika puudutab väga paljusid erinevaid valdkondi, näiteks meditsiini, teadust ja ka ajakirjandust. Koolikeskkonnas on kutse-etika samuti päevakorras ning õpetajatel ja koolil organisatsioonina on oluline roll õpilaste väärtuskasvatuse toetamisel. Kutse-etika tagamiseks tuleb koolil teha aga teadlikke samme (Sherpa, 2018). Samas, kui konflikte kooliruumis esile ei kerki, siis pole õpetajatel põhjust pidevalt ka oma käitumise eetilist hinnata ja analüüsida (Tirri, 1999).

Õpilane veedab suurema osa oma ajast koolis ja seetõttu on tähtis teadvustada, et väärtuste ja moraali kujunemine õpilastes on tihedalt seotud koolikeskkonnas kogetavaga (Keerus, 2005). Õpetaja kui väärtuskasvataja toetab isiksuse arengut nii vaimsel, emotsionaalsel, sotsiaalsel kui ka füüsilisel tasandil (Schihalejev, 2011). Seejuures on hetkel õpetajatele abiks kaks baasdokumenti: Eesti Õpetajate Liidu poolt välja antud Eesti õpetajaeetika koodeks (2005) ning Eesti Haridustöötajate Liidu poolt sõnastatud Õpetaja kutse-etika (2016). Need dokumendid on praegu Haridus- ja Teadusministeeriumi (edaspidi HTM) tellimisel uuendamisel, mille eesmärk on kaks kehtivat dokumenti koondada ühtseks moraalinormide kogumiks. Õpetaja eetikakoodeksi ajakohastamise (2025) koduleheküljel on selgitatud, et eetikakoodeks tuleb appi eetiliste kaalutluste tegemisel, ka negatiivses mõttes halva käitumise eristamiseks ning eristab, milline käitumine ei ole õpetajale kohane, kuid samal ajal täidab ka ennetusvahendi funktsiooni. Põhjusel, et õpetamine on suuresti seotud väärtuste ja nende üle arutlemisega, siis on ka eetilised küsimused ja dilemmad kerged tõstatuma. Õpetajad lahendavad ja arutavad neid vastavalt oma elukogemustele ja õpitud teadmistele, kuid lähenevad neile siiski erinevast küljest (Bullough, 2011). 2025. aasta versioon uuest eetikakoodeksist on juba kättesaadav ning sellest on näha, et põhimõtted on sõnastatud detailsemalt ning kaetud on rohkem erinevaid valdkondi (Õpetaja eetikakoodeksi mustand, 2025). Lisaks on pilootprojekti raames mitmes Eesti koolis kokku pandud ka spetsiaalsed nõukojad, kus testitakse uue eetikakoodeksi praktilisi kasutusvõimalusi (Õpetaja eetikakoodeksi ajakohastamine, 2025).

Oma bakalaureusetöös toon fookuse organisatsioonitasandile, et mõista, mis roll on eetilise käitumise tagamisel, eetiliste dilemmade ennetamisel ja lahendamisel koolil organisatsioonina ning kuidas kool eetikaga seonduvaid dokumente kasutab. Kirsi Tirri (1999) uuringust tuli välja tõsiasi, et paljud õpetajad tegelevad klassis esilekerkinud konfliktidega iseseisvalt ning juhtkonna poole pöörduakse vaid äärmuslike juhtumite korral. Kui enamik

eetilisi küsimusi lahendatakse aga õpetajate endi poolt, siis tõstatub küsimus, kas üldse ja mil moel on eetiliste kaalutluste tegemisel õpetajatele toeks kool.

Eetikakoodeksi ajakohastamise valguses püütakse pilootprojekti raames koolidesse sisse viia süsteem, mille raames hakatakse koodeksi rakendamise üle nõukojas arutlema ning koolis esinevate dilemmaadega tegelema (Õpetaja eetikakoodeksi ajakohastamine, 2025). Selle püüdluse valguses otsustasingi pöörduda koolijuhtide poole, et selgitada välja nende nägemused õpetajate kutse-eetika kohta ning mõista, kuidas on kool organisatsioonina õpetajatele toeks eetiliste dilemmaadega lahendamisel ja ennetamisel.

Teoreetiline ülevaade

Kutse-eetika ja selle olulisus õpetajatöös

Pojman (2005) kasutab oma arutlustes eetika terminit kui moraali ja selle filosoofiat hõlmavat sõna, sest need valdkonnad keskenduvad sarnastele teemadele, näiteks väärtustele ja väärtustele. Eetika eristab õiget ja väärast ning neid määratlevad mõistus või südametunnistus, kuid eetika ei tegele eranditult käitumisreeglite paikapanemisega, vaid on seotud ka teo, tagajärgede, iseloomu ja motiividega (Pojman, 2005). Moraali all mõistetakse erinevaid kokkuleppelisi tavasid, mis on tehtud inimeste või kultuuride vahel (Tartu Ülikooli eetikakeskus, 2016). Eetikapädevus võimaldab inimestel ära tunda eetilisi või moraalseid küsimusi, nende üle arutleda, anda hinnanguid, teha eetilisi otsuseid ja seejuures vastutustundlikult tegutseda (OECD, 2025).

Kazmi (2023) defineerib professioni kui igat kutset, milleks on vaja spetsiaalset treeningut või väljaõpet ning eetikast baasiks, tänu millele eristada õiget ja valest, mis tähendab, et kutse-eetika on termin, mis hõlmab endas õige ja vale üle otsustamist kindla positsiooni raames. Kutse-eetika ehk professionieetika haru pöörab tähelepanu inimeste käitumisega seotud moraalinormidele ning nende tegevusi mõjutavatele printsiipidele (Pevkur, 2023). Menbarrow (2021) toob välja, et kutse-eetika on moraalide kogum, mida töötaja vabatahtlikult ning kooskõlas oma südametunnistusega järgib. Eetikakoodeksid on ametiesindajatevahelised kokkulepped, mis puudutavad eetilisi standardeid, kohustust järgida teatud põhimõtteid ja reegleid, mis juhivad ametit, muutes need selgesõnaliseks ka väljastpoolt tulijatele (Sutrop *et al.*, 2020).

Kutsealadel töötavad inimesed, nagu näiteks õpetajad, arstid või juristid, võivad tööalaselt kokku puutuda olukordadega, kus teooria või ühiskonna ootuste järgi tegutsedes põhjustatakse

kasu asemel hoopis kahju (Pevkur, 2023). See on põhjus, miks unikaalseid eetikanorme erinevatele professionidele välja töötatakse ning ühiskonna muutudes neid kriitiliselt üle vaadatakse (Pevkur, 2023). Tuues võrdluseks ajakirjanduseetika, siis seal valdkonnas on eetika teemadel järelevalvet tegevaks organisatsiooniks Pressinõukogu, kes arutab ühiselt ajakirjanduseetika rikkumistega seotud kaebuseid (Harro-Loit & Juurik, 2023). Hariduses aga uurimuse tegemise hetkel sellist organisatsiooni või ühendust pole, kes erinevaid eetilisi küsimusi või koodeksist tulenevaid rikkumisi arutaks.

Eesti Haridustöötajate Liidu (edaspidi EHL) õpetajate kutse-eetika (2016) rõhutatakse, et õpetajate ametitegevus lähtub kahest aspektist: esmalt kutseoskustest ja erialastest teadmistest ning teisalt õpetajaametile seatud normidest ja väärtustest, kusjuures need ei suuda teineteist kompenseerida. Pevkur (2023) toob välja, et ideaal, millel üks profession baseerub, ongi sõnastatud eetikakoodeksis. Eesti õpetajaeetika koodeks (2005), mis on leitav Eesti Õpetajate Liidu lehelt, hõlmab endas kokkuleppeid, mis aitavad õpetajatel teha kõlbelisi valikuid oma töös. Tirri ja Kuusisto (2022) toovad välja, et pedagoogide igapäeva puudutavad väljakutsed ja dilemmad, mis on seotud näiteks võrdsuse ja kaasamisega. Sestap ongi õpetaja professioni jaoks olulised kutse-eetika põhimõtted, mis toetaks õpetajaid nii eneserefleksioonis kui ka probleemide lahendamisel. Koodeksi eesmärk on Davise (1991) sõnul ka kaitsta iga konkreetse elukutse esindajat teatud surve eest, näiteks kiusatuse eest oma huvisid arvesse võtta. Koodeks annab suhteliselt kindla garantii, et kui üks elukutse esindaja otsustab piirata oma isiklike huve ja järgida ühiseid kokkuleppeid, siis ei saa teised tema eetilisest käitumisest kasu, vaid peavad samuti koodeksi põhimõtetest lähtuma (Davis, 1991).

Õpetajate eetikakoodeks on oluline ka põhjusel, et õpetajate eesmärk on oma tööga teenida avalikku hüve, mitte omakasu. See annab lapsevanematele kindluse ja turvatunde, et kooli keskkonnas lähtutakse kindlatest kokkulepetest ning saavutatakse usaldus võõraste inimeste vastu, kelle hoole alla lapsed saadetakse (Õpetaja eetika, *s.a.*).

Kooli kui organisatsiooni roll õpetajate kutse-eetika toetamises

HTM-i lehel leitavas Koolijuhi kompetentsimudelil (*s.a.*) on ära toodud, et koolijuhi peamised vastutusalad jagunevad kolme kategooriasse: organisatsiooni juhtimine, suhete juhtimine ja enesejuhtimine. Organisatsioonina võib mõista inimühendust, kus on ühised eesmärgid ning nende saavutamiseks järgitakse kindlat strateegiat (Virovere *et al.*, 2008). Tõstamaa Keskkooli

(s.a.) direktori ametijuhendis on sõnastatud, et direktor on kooli seaduslik esindaja ning tema põhifunktsioonideks on kooli esindamine, juhendamine, arendustegevus ja asjaajamine. Eelnevalt järeltatuna on ka õpetajate kutse-eetika valdkond, mida suunavad ja toetavad organisatsiooni tasandil just direktorid.

Uuringutes on leitud, et koolijuhtidel on väga oluline roll õpetajate heaolus, töötajate omavahelistes suhetes ja nende professionaalses arengus ning et just direktorid on need, kes saavad oma õpetajaid enim motiveerida ja julgustada, pakkudes seejuures ka vajalikke vahendeid (Engels *et al.*, 2008). Ka Holland (2009) rõhutab, et aegade jooksul on direktorite peamiseks rolliks olnud õpetajate koolitamine ning nende arengu suunamine, lähtudes seejuures õpetajate vajadustest. Organisatsioonides üldiselt tehtud uuringutest on ilmnenu, et töötajad otsivad suuniseid eetiliseks käitumiseks pigem väljastpoolt iseennast ning seda just organisatsiooni juhtidelt (Brown *et al.*, 2005). Koolides on eetilise käitumise üle arutlemiseks eelduseks, et kõik osapooled oleksid organisatsioonis valitsevate väärtustega kursis, nad mõistaksid konteksti, arvestaksid asjakohaste faktidega ning teadvustaksid võimalikke tagajärgi (OECD, 2025). Lisaks sellele, et organisatsioonidel on koodeksite loomisel võtmeroll, on neil sellega seonduvalt ka voli oma liikmete järele valvata ning teha otsuseid koodeksitele toetudes (Pevkur, 2016).

Margit Sutrop (2023) on oma esitluses eetikakoodeksitest toonud ühe võimaliku probleemina välja selle, et koolijuhid ei pruugi olla piisavaks eeskujuks ning nad ei pruugi vastutada koodeksite rakendamise eest vajalikus mahus. Kooskora (2016) rõhutab, et eetikakoodeks on tõhus ning täidab oma eesmärgi vaid juhul, kui selle järgimise eest vastutab organisatsiooni juht ja juhtkond, mis tähendab, et direktori roll on selles vallas hädavajalik. Shumaker ja Heckel (2007) on leidnud, et koolijuhtide otsused on selgelt tajutavad ka õpilastele ning nad tunnetavad seda, kuidas kool õpilasi kohtleb, missuguseid eetilise käitumise mudeleid rakendatakse ning kuidas dilemmade esilekerkimisel juhina käitutakse. Ka OECD (2025) rõhutab, et haridusasutuses on eetilise käitumisega seonduvalt põhiliseks eeskujuks ja mudeldajaks õpetaja aga ka kooli juhtkond.

Eetilised dilemmad kooli kontekstis

Eetiliste dilemmade näol on tegemist probleemidega, mis on seotud eetikaga ning Machony (2009) järgi lihtsamalt öeldes olukordadega, kus on tarvis otsustada, mis on õige ja vale. Olgugi et paljude ülikoolide õpetajakoolitustes on eetika ja väärtuskasvatus ainetena sees, ei tunne Husu

ja Toomi (2023) sõnul õpetajad end kooli tööle minnes siiski eetiliste dilemmaide lahendamise osas kindlalt. Nende tegevusvaldkonda kuulub ressursside jagamine, karistuste määramine, hindamine, õppekava valikute tegemine ja haavatavate ning ebaküpsete õpilastega tegelemine, mistõttu on nende töösse juba eos vastuoluliste väärtuste vahendamine sisse kirjutatud (Husu & Toom, 2023). Õpetajate sõnul on nende etikaga seotud ettevalmistus seotud suures osas teooria ja dokumentidega, mis ei taga reaalsete olukordadega tegelemiseks piisavalt enesekindlust (Machony, 2009).

Eestis on sellisteks dokumentideks, mis peaks teoorias õpetajaid dilemmaide lahendamisel ja analüüsimisel toetama, Eesti õpetajaeetika koodeks (2005) ja Õpetajate kutse-etika (2016). Põhjusel, et eetikakoodeksisse on koondatud ühine arusaam eetiliste põhimõtete kohta, annab see dokument õpetajatele vajadusel käitumisjuhise, kuidas probleemide esilekerkimisel toimida (Sutrop *et al.*, 2020). Fritzsche (1991) järgi saab eristada ka tasemeid, kus eetiliste dilemmaide lahendamine toimub ning need on individuaalne tasand, organisatsiooni tasand ja seejärel ühiskonna tasand. Organisatsioonitasandil on dokumendi olulisus seotud ka kuvandiga, mis avalikkusele jääb ning koodeks annab signaali, et õpetajad on pühendunud vastutustundlikule tegevusele (Sutrop *et al.*, 2020).

Heikkilä jt (2023) on eristanud nii akuutsed dilemmaid, mille puhul õpetajad ei tea, mis oleks õige või vale tegutsemisviis ning tajutakse, et probleemile puudub lahendus, kui ka ratsionaliseerimise dilemmaid, kus õpetaja küll teab õiget lahendust, kuid ei soovi või ei suuda seda ellu viia. Eetiliselt tegutsemine nõuab ausust ja järjepidevust oma väärtuste eest seismiseks isegi siis, kui seistakse silmitsi välise surve või kiusatusega teisiti tegutseda (OECD, 2025). Akuutsete dilemmaide esinemise sagedus näitab, kui palju vajavad õpetajad lisatuge, et eetiliste dilemmaidega toime tulla ning ratsionaliseerimise dilemmaide esinemine annab aimu, mil määral tuleks tegeleda organisatsiooniliste teguritega, et aidata õpetajatel eetilisi väljakutseid paremini lahendada (Heikkilä *et al.*, 2023).

Bakalaureusetöö uurimisprobleem tuleneb varasemates uuringutes selgunud asjaolust, et koolides töötavad õpetajad ei tunne end piisavalt pädevalt ning enesekindlalt eetiliste dilemmaidega tegelemiseks ning otseseid käitumisjuhendeid ei anna selleks ka eetikakoodeksid. Samas pole selge, mis roll on eetiliste dilemmaidega tegelemisel koolil organisatsioonina ning mil viisil nad õpetajaid omalt poolt ette valmistavad ja toetavad. Sellest tulenevalt on töö eesmärk selgitada välja, kuidas lähtuvad koolid organisatsioonidena kutse-etika dokumentidest, milliseid

praktikaid rakendatakse koolides õpetajate toetamiseks eetiliste dilemmade ennetamisel ja lahendamisel ning mis on sellega seonduvalt kooli ootused õpetajatele.

Sõnastasin eesmärgi täitmiseks järgmised uurimisküsimused:

1. Kuidas lähtuvad koolid õpetajate kutse-eetika dokumentidest oma organisatsioonis ning mis funktsiooni need koolijuhtide hinnangul täidavad?
2. Mida tehakse koolijuhtide sõnul koolides organisatsiooni tasandil, et toetada õpetajaid kutse-eetikast lähtuvalt eetiliste dilemmade ennetamisel ja lahendamisel?
3. Missugused on koolijuhtide ootused oma kooli õpetajatele eetilises mõttes?

Metoodika

Valim

Oma bakalaureusetöös moodustasin valimi sihipärase valimi moodustamise strateegiaga, mis Beilmanni ja Rämmeri (2025) järgi võimaldas määrata, keda uuringusse osalema soovin, lähtudes seejuures oma töö eesmärgist ja uurimisküsimustest. Moodustasin uuringu valimi kõikide Eesti koolide põhjal, kes on aastate jooksul pälvinud Tartu Ülikooli eetikakeskuse poolt välja antud väärtuskasvatuse rändauhinna. Kokku on selle tunnustusega pärjatud koole 21 (Eetikaveeb, *s.a.*). Seadsin valimile selle kriteeriumi, sest eeldasin, et need koolid on juba varasemalt väärtuskasvatuse ja eetikaga põhjalikumalt tegelema ning ka Eetikaveebis (*s.a.*) on välja toodud, et rändauhinna võitmiseks tuli koolil teha põhjalik eneseanalüüs väärtusarenduslikust küljest. Seetõttu võtsingi valimisse just need koolid, sest väärtuskasvatuse ja väärtusarendusega tegelema haridusasutused on tõenäolisemalt kooliga seotud eetiliste küsimuste peale rohkem mõelnud ning nad pööravad tähelepanu väärtustele, väärtuskasvatusele ja väärtusarendusele. Uuritavate valikul kombineerisin sihipärase valimi ka mugavusvalimiga ning tuginesin Golzari jt (2022) suunistele, kelle järgi kaasatakse selle valimitüübi puhul need uuritavad, kelle kontaktid on mulle kättesaadavad ning kes on nõus uuringus osalema. Põhjusel, et minu uurimus oli suunatud organisatsioonitasandile, ei seadnud ma valimile lisakriteeriumeid tööstaaži või hariduse osas.

Esmalt leidsin Eetikaveebi (*s.a.*) kodulehelt info kõikide väärtuskasvatuse rändauhinna pälvinud koolide kohta ning tulenevalt töö eesmärgist võtsin ühendust nende koolide koolijuhtidega. Valisin oma töösse koolijuhid, sest eeldasin, et nemad on kõige pädevamad rääkima kutse-eetika ja väärtuskasvatuse teemadel just organisatsioonitasandil. Koolijuhtide kontaktid leidsin iga kooli kodulehelt. Seejärel kirjutasin meili palvega minu töös osaleda ja

intervjuud anda 21-le koolijuhile ning intervjuud tegin neist kuuega. Minu meilile vastas seitse koolijuhti, kuid ühega neist ei suutnud ühist intervjuuaega kokku leppida, mistõttu viisin uurimuse läbi kuue koolidirektoriga. Intervjuusid sattusid andma koolijuhid, kellel kõigil oli võrdlemisi pikk koolijuhi tööstaaž (8-29 aastat). Intervjueeritavatest viis olid naised, üks mees. Pooled koolijuhid töötasid linnakoolides ning ülejäänud maakoolides. Neli intervjueeritavat töötasid munitsipalkoolides, üks riigikoolis ning üks erakoolis. Kaks direktorit olid põhikoolide koolijuhid, kaks gümnaasiumite juhid ning kaks täistsüklikooli juhid.

Andmekogumine

Uurimuse läbiviimiseks kogusin andmeid poolstruktureeritud individuaalintervjuudega. Selline andmekogumisviis andis mulle Lepiku jt (2025) järgi võimaluse kasutada juba eelnevalt ettevalmistatud intervjuukava, kuid küsida vestluse käigus ka lisaküsimusi ning küsimuste järjekorda vastavalt vajadusele muuta. Poolstruktureeritud intervjuu kasuks otsustasin ka seetõttu, et nii sain Õunapuu (2014) järgi intervjuu käigus küsida täpsustavaid küsimusi või uurida mõne teema kohta lisaks, mis seatud uurimisküsimustele vastuste saamist toetaksid.

Intervjuu kava koostas uurimuse eesmärgist ja uurimisküsimustest lähtuvalt. Intervjuu esimese poole eesmärk oli saada infot intervjueeritava enda ja tema taustteadmiste kohta, mis on vajalikud organisatsioonitasandil koolijuhina toimetamiseks. Tuginesin intervjuukava koostamisel Lepiku jt (2025) soovitudele, kelle järgi annavad avatud ja tõlgendamisvõimalustega küsimused vastajale võimaluse läheneda oma vaatenurgast ning avada tema jaoks vajalikku sisulist poolt. Intervjuu kava (vt Lisa 1) koostamisel lähtusin esialgselt püstitatud uurimisküsimustest, kuid andmeanalüüsi käigus modifitseerisin neid, et tuua paremini välja intervjueeritavate vastustest moodustunud kategooriad. Agee (2009) toob välja, et uurimisküsimuste muutmine andmete kogumise ja analüüsimise käigus on kvalitatiivsele uurimisviisile omane ning võimaldab uurijal töö fookust osalejatelt saadud info abil täpsustada. Intervjuu kava koosnes järgmistest osadest: üldised küsimused teema avamiseks (nt *Mida mõistate Teie õpetajate kutse-etika all?*); küsimused seoses eetiliste dilemmadega kokkupuutumisest (nt *Missuguste (mis tüüpi, liiki) eetiliste dilemmadega või probleemidega olete Te koolijuhina kokku puutunud?*); küsimused, mis selgitavad kooli strateegiaid eetikakoodeksi rakendamises (nt *Mida Teie koolis tehakse, et õpetajaid kutse-etikast lähtuvalt toetada?*); küsimused seoses koolijuhi ootustega õpetajatele (*Missugused on Teie ootused koolijuhina*

õpetajatele kutse-etikast lähtuvalt?, Kuidas ja millal Teie koolijuhina neid ootuseid õpetajatele kommunikeerite?) ja väljajuhatav küsimus (nt *Kas on midagi, mida mina ei küsinud, aga soovite siiski teema kohta lisada?*). Enne intervjuude tegemist töötasime instrumendi läbi ka juhendajaga ning töö kvaliteedi tagamiseks viisin läbi prooviintervjuu oma kursusekaaslasega, kes pole küll koolijuht, kuid ta andis mulle väärtuslikku tagasisidet küsimuste sõnastuse, intervjuu ülesehituse ja küsimuste arusaadavuse kohta. Prooviintervjuu käigus selgus, et mõni küsimus vajab täpsemat lahtiseletamist ning seetõttu tegin mõne küsimuse sõnastuse ümber (küsimuse *Kas ja kuidas on need ootused kommunikeeritud?* muutsin ära *Kuidas ja millal Teie koolijuhina neid ootuseid õpetajatele kommunikeerite?*) ja lisasin juurde mõtteid, millega küsimusi vajadusel laiendada saaksin.

Kõik intervjuud viisin läbi Zoomi vahendusel, kuid andsin kõigile intervjuueeritavatele võimaluse ka näost-näku kohtumiseks. Kõik intervjuueeritavad valisid aja kokkukohandamiseks kohtumise veebi teel. Tuginedes Tartu Ülikooli eetikakeskuse heale teadustavale (2023), teavitasin uuringus osalejaid oma töö eesmärkidest ja neilt saadud vastuste kasutamisest ning palusin allkirjastada informeeritud nõusoleku lehe (vt Lisa 2). Nõusolekulehel andsin intervjuus osalejatele lubaduse nende konfidentsiaalsuseks ning kinnitasin, et saadud tulemused esitatakse pseudonüümituna. Intervjuude lõpus andsin koolijuhtidele võimaluse ka omapoolseteks täiendusteks teemast lähtuvalt, mida ma nende nägemuses oma küsimustega ehk ei puudutanud. Üks intervjuueeritav ei osanud midagi lisada, vaid julgustas meili teel veel vajadusel lisaküsimusi küsima. Teised viis intervjuueeritavat soovisid veel üle rõhutada nende jaoks olulisemad mõtted uuritud teema valdkonnas. Kokku viisin läbi 6 intervjuud, mis kestsid keskmiselt 47,5 minutit. Pikim intervjuu kestis 64 ning lühim 35 minutit. Intervjuud salvestasin nii oma telefoni kui ka arvutiga võimalike viperuste ärahoidmiseks. Salvestused kustutasin peale transkriptsioonide loomist ning transkriptsioonid kustutan jäädavalt kaks nädalat peale lõputöö kaitsmist.

Andmeanalüüs

Peale intervjuude läbiviimist transkribeerisin salvestused täies mahus Tallinna Tehnikaülikooli kõnetehnoloogia kõnetuvastuse keskkonna tekstiks.ee abiga. Transkribeeritud teksti ülelugemise käigus tegin vajadusel lisandusi ja täpsustusi, kuid eemaldasin ka liigsed sõnakordused ja sõnajärje otsimiskohad. Intervjuueerija ja vastaja eristamiseks lisasin transkriptsiooni intervjuueerija küsimuse ette K ja vastaja ette V. Teksti vormistasin kirjastiilis Times New Roman, suurusega 12

Kuus koolijuhti õpetajate kutse-etikast ja selle toetamisest organisatsiooni tasandil 12 ning reavahega 1,5. Transkriptsioonide maht oli 92 lehekülge. Transkribeerimisel tuginesin Lepiku jt (2025) soovitusel muuta intervjuus kõlanud nimed ja koolide viited anonüümseks ning kasutasin pseudonüüme lähtuvalt intervjuu alguses antud kokkuleppest.

Uurimuse eesmärgist ning uurimisküsimustest lähtuvalt kasutasin andmeanalüüsiks kvalitatiivset temaatilist sisuanalüüsi. Tuginesin andmeanalüüsil Kalmuse jt (2015) temaatilise analüüsi protsessi kirjeldusele, mille järgi kasutatakse analüüsi tegemisel avatud kodeerimist ning andmetes pööratakse lisaks uurija sõnastatud küsimustele tähelepanu ka sellele, mis on intervjuueeritavate enda jaoks oluline mainida ning mida nad intervjuudes teemaga seonduvalt esile toonud on. Uurimuse seisukohalt oli oluline ka see, et analüüs oleks võimalikult tekstikeskne ning järeldusi tehakse vastavalt intervjuudes öeldule ja nende kattuvusele (Kalmus *et al.*, 2015). Kuna töö eesmärk oli välja selgitada subjektiivsed vaatenurgad ja tähendused, siis oli temaatiline analüüs sobiv andmeanalüüsi viis.

Induktiivse ehk avatud kodeerimise tegin QCAmap tarkvaraga ning alustasin koodide moodustamist uurimisküsimuste kaupa, misjärel jaotasin koodid teemadeks. Kategoriseerimisel moodustus esimese uurimisküsimuse *Kuidas lähtuvad koolid õpetajate kutse-etika dokumentidest oma organisatsioonis ning mis funktsiooni need täidavad?* kohta kümnest koodist kolm teemat. Näiteks valmis tähenduslikust üksusest *Manuaaliga ei kasvata mitte kedagi ja see on ka põhjus, miks me võib-olla ei ole niisugust paberit propageerinud* kood **etikadokument ei oma tähtsust**, mille viisin hiljem teema **etikakoodeksi kui dokumendi tähtsusetus** alla.

Korduvkodeerisin kõik intervjuud kõikidest uurimisküsimustest lähtuvalt kahenädalase ajavahemiku järel, kuid suuri erisusi ei tekkinud, leidsin hoopis juba olemasolevatele koodidele intervjuudest tähenduslikke üksusi juurde, mis esmapilgul märkamata jäid. Analüüsi usaldusväärsuse suurendamiseks kaasasin protsessi ka kaaskodeerija, kes ei olnud uurimusega seotud, ning tema kodeerida oli küsimus *Mida tehakse koolides organisatsiooni tasandil, et toetada õpetajaid kutse-etikast lähtuvalt eetiliste dilemmade ennetamisel ja lahendamisel?* nelja intervjuu mahus. Kaaskodeerimise tulemusena sain kinnitust, et minu loodud koodipuu on sobiv ja muudatusi polnud vaja sisse viia.

Tulemused

Järgnevalt esitan kõik olulisemad tulemused uurimisküsimuste ning loodud teemade kaupa.

Tulemuste illustreerimiseks on lisatud tsitaadid intervjuudest, mille olen pannud kaldkirja, ning lugemise hõlbustamiseks on teemade nimetused ja koodid välja toodud paksus kirjas. Tsitaatide esitamisel olen iga tsitaadi lõppu märkinud numbriga direktori, kelle intervjuust öeldu pärit on.

Eetikakoodeksite funktsioon koolides

Esimese uurimisküsimuse *Kuidas lähtuvad koolid õpetajate kutse-etika dokumentidest oma organisatsioonis ning mis funktsiooni need koolijuhtide hinnangul täidavad?* analüüsi tulemusena moodustus kolm teemat, milleks olid **eetikakoodeks juhendi ja toetajana**, **eetikakoodeks suuniseks oma juhendi tegemisel** ja **eetikakoodeksi kui dokumendi tähtsusetus**. Lisas 3 on selle uurimisküsimuse koodipuu skeemina nähtav.

Eetikakoodeks juhendi ja toetajana. Koolijuhid tõid välja, et eetikakoodeks on õpetajate jaoks oluline alusmaterjal, mis **annab juhiseid**, kuidas teatud olukordades käituda või millele oma töös tähelepanu pöörata. Üks koolijuht täpsustas, et eetikakoodeksi näol on tegemist hea dokumendiga, millele saab **juhtumite tekkides toetuda ja viidata**, näiteks õpetajatele teatud punkte meelde tuletada või lapsevanemale tutvustada. Enamik intervjuueeritavaid märkis, et nende **kool arvestab nendes dokumentides sõnastatud normidega**, mistõttu on Õpetajaetika koodeks ja Õpetaja kutse-etika olulised.

Tahad, ei taha, no ikka peaksid mingid normid olema. Et ma olen õpetajana eeskujuks noortele ja meie käes on ju meie tulevik. Ja minu jaoks see kutse-etika dokument, eriti õpetaja erialal, on väga-väga oluline. (direktor 1)

Eetikakoodeks suuniseks oma juhendi tegemisel. Pea kõik koolijuhid märkisid, et eetikakoodeks on küll oluline, kuid **kool on selle baasilt loonud omale enda versiooni ehk kesksete väärtuste kogumi**. Direktorid selgitasid, et vastavalt oma meeskonnale ja nägemustele nende koolist vormiti kooli loomise algusfaasis ühised kokkulepped ja väärtused, mida vajadusel muudetakse, kuid neist juhendatakse tänini. Toodi välja ka mõte, et ükski kool pole samasugune, isegi kui kõik riiklikku õppekava järgivad, erinevus tuleb sisse unikaalses organisatsioonikultuuris.

Me oleme ikkagi kõik dokumendid ju teinud lähtuvalt oma väärtustest ja õppekava on tehtud lähtuvalt oma väärtustest. (direktor 4)

Kuus koolijuhti õpetajate kutse-etikast ja selle toetamisest organisatsiooni tasandil 14

Ma arvan, et igaljuhul on oma organisatsioonikultuur, et mitte ühtegi sarnast kooli ei ole, kuigi me oleme kõik ju Eesti riikliku õppekava alusel töötavad koolid. Ma väidan, et organisatsioon ise loob oma kultuuri. (direktor 5)

Üks õpetaja nentis, et **pole ammu koodeksit vaadanud**, kuid intervjuu tarbeks sellega uuesti tutvudes selgus, et vaikumisi nad neid punkte oma kooli väärtustest lähtuvalt täidavadki. Eristavana tuli välja koolijuhi nägemus eetikakoodeksile, kelle organisatsioonis on eetikakoodeksi funktsioon praktikas läbi õpetajate, kes on saanud õpetaja kutsetunnistuse kutsekojast. Koolijuhi sõnul piisab talle **kutsekoja garantiist, et tegu on eetilise õpetajaga**.

Ehk see kutse-etika välja kasvatamine, meil on käinud läbi selle noh, sellesama see professionaalse arengu, mis on mitte minu poolt hinnatav, vaid siis Õpetajate Liidust kutsetunnistuse kaudu ja seal on see eetiline komponent väga tugevalt sees. Nemad on selle sõnumi kandja. (direktor 2)

Selle teema alla sobitus ka koolijuhi mõte, kes leidis, et nende **organisatsioonis tehakse otsuseid pigem tunnetuse, mitte füüsiliste dokumentide järgi**. Kuid see ei tähenda, et kehtivatest eetikakoodeksitest erinevaid otsuseid langetatakse, need pole lihtsalt alati juhendina ees.

Eetikakoodeksi kui dokumendi tähtsusetus. Koolijuhtide mõtetest tuli välja, et ka see, et **koodeks kui dokument ei oma tähtsust**. Koolijuhid leidsid, et manuaal, kus reeglid ja käitumisjuhised kirjas on, ei ole tõhus vahend, millega eetilist käitumist tagada või seda õpetada.

Manuaaliga ei kasvata mitte kedagi ja see on ka põhjus, miks me võib-olla ei ole niisugust paberit propageerinud või seda õpetaja kutse-etika juhendit. (direktor 2)

Ma ei arva, et me kõik oskame peast tsiteerida õpetaja kutse-etikat. Kas seda üldse vajagi on? (direktor 5)

Teine koolijuht arvas, et **eetikakoodeks on iseenesestmõistetav** ja inimesed peaksid neid väärtuseid juba eos kandma. Lisaks mainis ta ühiskonna ootusi, mis paratamatult õpetajakutsega kaasas käivad ning tõi paralleeli, et eetikakoodeksis on need lihtsalt paberile ära sõnastatud.

Siin mingit raketiteadust ei ole, see on kõik see, mida ka ühiskond ootab. See on see, mida me nagu inimestena peaksime seda suutma teha. Et see ei ole nii õpetajate puhul. (direktor 3)

Samuti leidis üks koolijuht, et ülikoolist saadav haridus peaks õpetajatele andma piisava baasi, mille pinnalt ka eetiliselt kohaseid otsuseid langetada ja käituda. Siiski ei kõlanud ühegi koolijuhi suust mõtet, et eetikanorme pole õpetaja professionile sõnastada vaja.

Organisatsiooni tegevused õpetajate toetamisel

Teise uurimisküsimuse *Mida tehakse koolijuhtide sõnul koolides organisatsiooni tasandil, et toetada õpetajaid kutse-etikast lähtuvalt eetiliste dilemmade ennetamisel ja lahendamisel?* analüüsimisel tekkis kolm teemat, milleks olid **organisatsioonisisene toetus ja suhtlus, vastutuse andmine õpetajale ja organisatsiooni pakutavad võimalused.**

Organisatsioonisisene toetus ja suhtlus. Uuringus osalenud koolijuhid tõid välja, et eetiliste dilemmade ennetamisel ja lahendamisel on võtmeks suhtlemine. **Avatud suhtlemine** ja võimalus ausalt nii juhtkonna kui ka kolleegidega arutada, mis mured õpetajatel on ning mida ette võtta, on eelduseks eetiliste probleemide ennetamisel ja lahendamisel. Sinna juurde kuulub nende sõnul ka **direktoripoolne usaldus ja pidev toetus ning kollektiivi ühised kokkulepped ja tegutsemine.**

Ja et õpetajate toas nad ikkagi elavad ennast välja ja ventileerivad. Just täna hommikul üks õpetaja rääkis, et meil on viies klass praegult hästi keeruline. Et tal oli väga raske seal tunde anda eile ja siis ta nagu rääkis sellest situatsioonist ja analüüsis seda. Tundsin seda, et tal hakkas pärast seda kergem, ta sai ise endast välja rääkida. (direktor 3)

Koolijuhid kiitsid oma õpetajaid, et nad julgevad avatult oma muredest rääkida ning leidsid, et eriti eetiliste dilemmade puhul on see hädavajalik, sest kolleegid võivad anda väärtuslikke nõuandeid olukordadega tegelemiseks.

Vastutuse andmine õpetajatele. Koolijuhtide vastustest tuli välja ka see, et oluline on **vastutus anda õpetajale endale. Direktor saab seejuures olla eeskujuks**, kuid koolijuhtide arvates on õpetajatel oskused ja eeldused eetiliste probleemide ennetamiseks ja lahendamiseks olemas.

Õpetajad, mentorid, õppenõustajad ja see kõik on olemas. Ei pea olema see, et direktor alati otsustab, vaid tuleb usaldada inimesi, anda nendele selliseid õigusi. Nad saavad ise ka otsustada. (direktor 1)

Direktorid selgitasid, et üks nende funktsioon, selle teemaga seonduvalt, on olla mudeliks, kellelt õpetajad saavad võtta inspiratsiooni. Samas on direktori näol olemas keegi, kelle poole alati pöörduda on võimalik.

Organisatsiooni pakutavad võimalused. Uuringus osalenud koolijuhid tõid välja, et olulised on ka **enesearengu ja koolituste võimalused**, mida organisatsioon oma töötajatele pakub. Lisaks on

koolijuhid enda sõnul loonud **võimaluse toe palumiseks**, mis võib seotud olla nii konkreetse juhtumiga kui sooviga end õpetajana maha laadida või kellegi erapooletuga rääkida. Samas ei puudu direktorite sõnul koolidest ka **juhised selle kohta, kelle poole juhtumite tekkides pöörduda** ning kes on need spetsialistid, kelle poole õpetaja vajadusel abi või teise arvamuse palumiseks pöörduda saab.

Õppejuhi kabineti uks on õpetajate toa kõrval, see on kogu aeg lahti. Hästi paljud teemad, õpetajad saavad nii-öelda konsultatsiooni kohe õppejuhi käest, meisterõpetaja, HEV-temaatika spetsialist. (direktor 2)

Koolijuhid olid üsna kindlad, et nende organisatsioonides on rollid selgelt jaotatud ning iga õpetaja teab, kelle poole kindla teema korral pöörduda tuleks.

Koolijuhtide ootused õpetajatele

Kolmanda uurimisküsimuse *Missugused on koolijuhtide ootused oma kooli õpetajatele eetilises mõttes?* analüüsil moodustasin kolm teemat uurimisküsimuste erinevate osade selgitamiseks, milleks olid **ootused seoses õpetajate hoiakutega**, **ootused seoses õpetajate tegevustega** ning **ootused seoses õpetajate kommunikatsiooniga**.

Ootused seoses õpetajate hoiakutega. Intervjuudest ilmnas, et koolijuhtidel on oma õpetajatele selged ootused seoses nende hoiakutega, mis kajastuvad ka eetilises käitumises. Koolijuhtide poolt nimetatud hoiakud on otseselt seotud õpetajate **isiksuseomadustega**, mis direktorite silmis ühel eetilisel õpetajal kindlasti olema peaks. Sealjuures toodi välja näiteks empaatilisus, kohanemisvõime ja ausus.

Empaatilisus on kindlasti. Et kuna lapsi on ju koolis igasuguseid, erinevaid, nad tulevad erinevatest peredest, siis sa pead õpetajana olema ikka väga empaatiline. (direktor 3)

Samas tõi üks koolijuht välja, et õpetajad peaksid olema oma **töö üle uhked** ning see peaks nende hoiakutest peegelduma.

Et noh, et ma ise pean tundma, et ma olen õpetaja ja kui ma räägin, et ma olen õpetaja, siis ma olen õpetaja suure tähega. (direktor 1)

Seejuures toodi olulisena välja ka **õpetajate roll kooli maine ja kuvandi vastutamise eest**, mis on otseselt seotud etikaga ning sellega, mil viisil kooliõpetaja näiteks väljaspool kooli end

esitleb. Ning sama olulise ootusena mainiti ka seda, et **õpetajad oleksid kooli väärtuste ja põhimõtete kursis** ning toimiksid vastavalt neile.

Ootused seoses õpetajate tegevustega. Intervjuueritud koolijuhtidega arutelust tuli välja, et neil on ootused ka seoses õpetajate igapäevaste tegevustega, mis pole seotud vaid erialaste teadmiste edasiandmisega. Nimelt ootavad juhid, et **õpetajad suudaksid lihtsamate eetiliste probleemidega ise tegeleda**, kuid keerulisemate juhtumite puhul ootavad nad, et õpetajad sellest direktorile märku annaks. Keeruliste juhtumite all peeti silmas näiteks suitsiidile kalduvaid õpilasi või juhtumeid, kus õpilase õppeedukus ning -harjumused järsult muutuvad. Koolijuhid sõnastasid ootusena ka selle, et **õpetajad peaksid ise oma eetikapädevuse tagama** ning seejuures **ajaga kaasas käima**. See hõlmas nende nägemuses näiteks enesearengut, mille osas saavad initsiatiivi üles näidata just õpetajad ise. Samas tõi üks direktor välja, et eetilise käitumise eelduseks ning konfliktide vältimiseks peab õpetaja enda vaimne tervis korras olema ning see on see, millega oma eetikapädevust ise tagada saab. Intervjuudest jäi kõlama ka ootus, et õpetajad **käituksid õpilastega delikaatselt** ning oleksid seejuures eetiliselt professionaalsed. Seejuures tõi üks direktor välja olukorra, kus eetiline konflikt sai alguse õpetaja ebakohasest reaktsioonist ning seetõttu ei suudetud probleemi lahendada õpilase-õpetaja tasandil ning tuli kaasata koolijuht, kelle ülesanne oli lõpuks seotud kommunikatsiooniprobleemi ja vale reaktsiooni keskne.

Et meie õpetajatena peame tegelema teadlikult oma emotsioonide juhtimisega. Et üksik terav lause võib õpilase elus olla väga-väga mõjus. (direktor 4)

Intervjuueritavad tõi välja ka selle, et neil on kindlad ootused, **mida peaks õpetaja õpilastele edasi andma**.

Et sa oled eeskujuks, et sa oled lugupidav, kui me tahame, et õpilane on lugupidav oma suhtumisega, siis ka meie õpetajana peame olema. (direktor 6)

Samas jäi tugevalt kõlama ka ootus, et **koolijuht ei peaks oma õpetajatele pidevalt ilmselgeid eetika ja väärtustega seonduvaid asju meelde tuletama** ning õpetajad peaksid ise end vastavate dokumentide ja kokkulepetega kursis hoidma.

Ootused seoses kommunikatsiooniga. Intervjuudes osalenud direktorid sõnastasid enda jaoks olulisemad ootused just seoses õpetajate suhtlusega. Nende suurim ootus ja lootus on, et õpetajad **julgeksid muredest rääkima tulla** ning et nad **suhtleksid avatult**. Nad ei oota, et alati mindaks

eelkõige nende kabineti ukse taha, vaid et õpetajad teaksid, et neil on olemas tugisüsteem, kes on neid valmis aitama. Samas peaksid nad alustama sellest, et hindaksid ära, kas suudavad näiteks tekkinud eetilise dilemmaga iseseisvalt tegeleda või vajavad nad selleks lisaabi. Selles etapis ootavad juhid, et nende õpetajatel oleks julgust abi küsimiseks kolleegi poole pöörduda.

Ja kõige tähtsam on see, et nad teavad, et kui midagi juhtub, siis nad pigem tulevad ise õpetajate tupp ja räägivad. (direktor 1)

Üks koolijuht sõnastas ootusena ka selle, et ta **ei taha, et tema eest midagi varjataks**. Ta selgitas, et kooli keskkonnas tulevad igasugused probleemid varem või hiljem välja ning õpetajal on lihtsam olla aus ja läbipaistev.

Teine kindlasti hästi tähtis asi minu meelest õpetajate väärtuste puhul on see, et olla avatud ja aus. Seal on kogu kommunikatsioon, eksju, ja kõik asjad, et noh, olen nii aus kui võimalik on, sa ei pea salaja sokerdama. (direktor 4)

Suhtlemine oli intervjuudes üheks kõige läbivamaks komponendiks selle teemaga seonduvalt, sest koolijuhtide arvates on ka paljud eetilised konfliktid alguse saanud just kommunikatsiooniprobleemidest, mida oleks saanud avatud ja ausa suhtlemisega ennetada.

Arutelu

Bakalaureusetöö eesmärk oli selgitada välja, kuidas lähtuvad koolid organisatsioonidena kutse-eetika dokumentidest, milliseid praktikaid rakendatakse koolides õpetajate toetamiseks eetiliste dilemmade ennetamisel ja lahendamisel ning mis on sellega seonduvalt kooli ootused õpetajatele. Järgnevalt arutlen töö tulemuste üle uurimisküsimuste kaupa, toon välja töö praktilise väärtuse ning piirangud ja soovitusel edasisteks uuringuteks.

Esimese uurimisküsimuse *Kuidas lähtuvad koolid õpetajate kutse-eetika dokumentidest oma organisatsioonis ning mis funktsiooni need koolijuhtide hinnangul täidavad?* tulemustest järeldus, et eetikakoodeksid on kooli seisukohalt olulised abivahendid, mis toetavad õpetajaid nende igapäevatoos ning pakuvad tuge ja inspiratsiooni eetiliste dilemmade lahendamiseks. See ühtib Tirri ja Kuusisto (2022) mõtetega, et kutse-eetika põhimõtted on õpetajatele toeks nii eneserefleksioonis kui ka probleemide lahendamisel. Samas selgus, et uuringus osalenud koolid on loonud vastavalt oma organisatsiooni nägemustele enda jaoks nii-öelda mugandatud või modifitseeritud versiooni, millest õpetajad lähtuda saavad. Sellest võib järeldada, et uuringus osalenud koolijuhid tunnevad, et spetsiaalselt nende organisatsiooni äranägemise järgi sõnastatud

etikapõhimõtted toimivad paremini ning on õpetajatele heaks abivahendiks. Intervjuudest selgus, et koolijuhid ei ole etikadokumentidega niivõrd kursis või on nendega tutvunud tükk aega tagasi. Samas olen ma nõus, et hetkel kehtivad dokumendid ei pruugi anda juhiseid igas koolis esilekerkivate olukordade lahendamiseks, mistõttu on organisatsiooni enda kohandused ja täpsustused hädavajalikud. Lõpuks ei ole etikakoodeks retseptiraamat, kust igale olukorrale täpse käitumisjuhise leida võiks, sest ühiskond meie ümber on niivõrd palju eriilmelisemaks muutunud nagu tõi välja ka Pevkur (2023). Etikakoodeksi ajakohastamise ning etikakodade loomise valguses võib etikakoodeks dokumendina tähtsamaks muutuda, sest koda peaks oma töös just sellest dokumendist lähtuma.

Teise uurimisküsimuse *Mida tehakse koolijuhtide sõnul koolides organisatsiooni tasandil, et toetada õpetajaid kutse-etikast lähtuvalt eetiliste dilemmade ennetamisel ja lahendamisel?* tulemustest joonistus välja rõõmustav muster, et koolid on loonud omale organisatsiooniülese astmestiku ja konkreetse juhise, kelle poole eetiliste dilemmade esilekerkimisel pöörduda. Mõnes koolis oli struktuur õpetajatele teada vaikimisi ning konkreetset dokumenti selle kohta polnud. Samas kerkis olulise väärtusena esile suhtlemise ja avatuse aspekt, mis haakub ka HTM-i Koolijuhi kompetentsimudeliga (*s.a.*), kus üks koolijuhi ülesannetest oli suhete juhtimine, mis hõlmab endas meeskonna juhtimist ja eestvedamist ning suhtlemist ja koostööd. Koolijuhid panustavad sellesse, et nende organisatsioonis oleks töötajatevaheline suhtlus aus ja avatud, tänu millele on võimalik ära hoida probleeme ning nende esilekerkides neid ühiselt lahendada.

Kolmanda uurimisküsimuse *Missugused on koolijuhtide ootused oma kooli õpetajatele eetilises mõttes?* analüüsis selgus, et koolijuhtide, kellega intervjuud läbi viidi, on oma õpetajatele selged ootused seoses eetilise käitumisega. Nad leiavad, et õpetajad peaksid juba oma hoiakus eeskujuks ja inspiratsiooniks olema ning toimima eetiliselt ka väljaspool kooli. Lisaks ootavad nad konkreetseid tegevusi seoses eetiliste dilemmade lahendamisega ning eeldavad, et lihtsamad probleemid lahendatakse ära kohe ja õpetaja-õpilase tasandil. See aga läheb vastuollu Husu ja Toomi (2023) väljatooduga, et õpetajad ei tunne end juhtumite lahendamisel ja otsuste tegemisel piisavalt pädevana ning tekitab küsimuse, et ehk on koolijuhid pisut liiga optimistlikud. Tugevalt jäi ka selle uurimisküsimuse juures kõlama, et intervjuueeritud direktorid ootavad oma õpetajatelt avatud suhtlemist ning nad püüavad seejuures ise olla eeskujuks ja toredaks natuuriks, kelle juurde alati pöörduda julgetaks. Aruteludest koolijuhtidega selgus, et

nad kommunikeerivad oma ootusi õpetajatele järjepidevalt ning seda eelkõige avatud suhtlemise teel. Vajadusel tuletatakse olulisi aspekte meelde ka teatud juhtumite esilekerkides.

Kokkuvõttes võib öelda, et koolid organisatsioonidena panustavad õpetajate eetikapädevuse toetamisse erineval moel, kuid lähtuvad siiski riiklikult sõnastatud eetikakoodeksitest. See annab positiivse vaate Machony (2009) väljatoodule, et õpetajate sõnul on nende etikaga seotud ettevalmistus seotud teooria ja dokumentidega, mis ei taga reaalsete olukordadega tegelemiseks piisavalt enesekindlust. Uurimuse käigus ilmnes, et uuritud koolides on juhid alati valmis nõu ja jõuga abiks olema, et esilekerkivaid probleeme lahendada ning nad ei ole oma praktikas näinud, et õpetajad ei saaks oma baastadmiste ja olemasolevate dokumentide abiga hakkama, mis viitab tõsiasjale, et paljuski on õpetajad nendes olukordades üksi ning toimivad autonoomselt. See selgus ka Tirri (1999) uurimusest, kelle sõnul tegelevad paljud õpetajad esilekerkivate konfliktidega iseseisvalt. Töö käigus selgus ka, et praktikas on kool organisatsioonina õpetajatele suureks toeks ning pakub erinevaid vahendeid enesearenguks ja paremaks ettevalmistuseks. Välja toodi ka mitmeid erinevaid ootusi õpetajatele eetilises mõttes, mida intervjuude põhjal on juhid oma kollektiivile ka sõnastanud ning pidevalt meelde tuletanud.

Töö piiranguna saab välja tuua minu prooviintervjuuks valitud inimese, kes ei olnud minu töö sihtrühma esindaja. Seetõttu ei andnud prooviintervjuu mulle piisavat aimu sellest, missuguseid sisulisi vastuseid koostatud küsimustele saama hakkab. Samuti tooksin töö piiranguna välja minu vähese kogemuse intervjuueerijana, mistõttu ei osanud ma alati lisaküsimusi täpsustamiseks küsida, kuid millest tundsin hiljem analüüsiosas puudust. Lisaks on töö piirang see, et nii väikeselt valimilt saadud tulemusi ei saa laiendada kõikidele koolijuhtidele ning tehtud uurimus ei anna teema kohta üldisemat pilti.

Üks töö praktilistest väärtustest on teadlikkuse tõstmine ja diskussiooni võimalik tekitamine õpetajate eetikapädevuse teemal. Eetikakoodeksi ajakohastamise valguses tõstatub küsimus, kas koolid uuendatud koodeksi ka omaks võtavad ning sellest lähtuvalt oma organisatsioonis muutusi teevad ning kas uue koodeksi rakendamisel nõukojad ka päriselt lisaväärtust pakuvad. Õpetajad saavad uurimuse põhjal aimu, mis on koolijuhtide vaated ja ootused seoses eetikapädevusega ning mõtiskleda, kas nende organisatsioon saaks sellega seonduvalt midagi veel paremini teha. Tulemused võiksid anda sisendi ka õpetajakoolitusse, et pöörata veelgi rohkem tähelepanu etikaga seotud teemadele ning dilemmadele, mis kooli kontekstis esile võivad kerkida.

Intervjuudes tõid koolijuhid välja palju erinevaid eetikaga seotud reaalelulisi juhtumeid, mida tulevastes uurimustes lähemalt vaadelda saaks. Tulevikus võiks laiendada töö valimit ning intervjuuerida rohkemaid koolijuhte ning lisakihi saamiseks ka kooliõpetajaid. Kindlasti võiks keskenduda ka eetilistele dilemmadele, mis Eesti koolides aset leiavad ning selgitada välja, kuidas neid lahendatakse. Informatiivne oleks ka õpetajate enda arvamus nende eetilisest pädevusest. Lisaks saab teha uurimusi selle kohta, kuidas ajakohastatud koodeks koolide töösse integreeritud on ning missugust tagasisidet sellele antakse.

Tänuõnad

Olen tänulik kõikidele koolijuhtidele, kes olid valmis intervjuudes osalema ning panustasid töösse oma teadmiste ja kogemustega. Tänan ka Liina Leppa, kes igale tekkinud küsimusele kiirelt vastas ning tööle jooksvat tagasisidet vastava aine raames andis. Samuti olen siiralt tänulik oma juhendajale, kellega sain töö kirjutamise ajal pidevalt mõtteid vahetada ning kes andis mulle väärtuslikku ja konstruktiivset tagasisidet, et bakalaureusetöö edukalt lõpuni kirjutada. Tänu minu juhendajale Mari-Liisa Parderile sain töö teha sellisel teemal, mis mind siiralt köitis.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen selle lõputöö koostanud ise ning näidanud korrektselt teiste autorite ja toetajate panust. Lõputöö kirjutamisel kasutasin tehisintellekti abi vaid keelelise väljenduse ja struktuuri selguse parandamiseks. Olen kogu sisu ise üle vaadanud ja toimetanud. Töö on koostatud Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuete järgi ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Katre Nael

/allkirjastatud digitaalselt/

14.05.2026

Kasutatud kirjandus

- Agee, J. (2009). Developing qualitative research questions: A reflective process. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 22(4), 431–447.
<https://doi.org/10.1080/09518390902736512>
- Beilmann, M., & Rämmer, A. (2025). *Valimi moodustamine*. Tartu Ülikooli Sotsiaalse Analüüsi Meetodite ja Metodoloogia õpibaas. <https://samm.ut.ee/valimi-moodustamine/>
- Brown, M. E., Treviño, L. K., & Harrison, D. A. (2005). Ethical leadership: A social learning perspective for construct development and testing. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 97(2), 117–134. <https://doi.org/10.1016/j.obhdp.2005.03.002>
- Bullough Jr, R. V. (2011). Ethical and moral matters in teaching and teacher education. *Teaching and Teacher Education*, 27(1), 21–28.
- Davis, M. (1991). Thinking like an engineer: The place of a code of ethics in the practice of a profession. *Philosophy & Public Affairs*, 20(2), 150–167.
- Eesti Haridustöötajate Liit (EHL). (2016). *Õpetaja kutse-etika*.
<https://ehl.org.ee/wp-content/uploads/2016/01/Opetaja-kutse-etika.pdf>
- Eesti õpetajaeetika koodeks (2005). *Eesti Õpetajate Liit*. https://opetajateliit.ee/?page_id=287
Eetikaveeb (s.a.). <https://eetika.ee/et>
- Engels, N., Hotton, G., Devos, G., Bouckenooghe, D., & Aelterman, A. (2008). Principals in schools with a positive school culture. *Educational Studies*, 34(3), 159–174.
<https://doi.org/10.1080/03055690701811263>
- Fritzsche, D. J. (1991). A model of decision-making incorporating ethical values. *Journal of Business Ethics*, 10(11), 841–852. <https://doi.org/10.1007/BF00383700>
- Golzar, J., Noor, S., & Tajik, O. (2022). Convenience sampling. *International Journal of Education & Language Studies*, 1(2), 72–77. <https://doi.org/10.22034/ijels.2022.162981>
- Haridus- ja Teadusministeerium. (s.a.). *Koolijuhi kompetentsimudel*.
<https://www.hm.ee/koolijuhi-kompetentsimudel>
- Harro-Loit, H. (2011). *Väärtusarendus analüüs – miks ja kuidas?*
<https://eetika.ee/et/vaartusarenduse-analuus-miks-ja-kuidas-2011>
- Harro-Loit, H., & Juurik, M. (2023). Kommunikatsiooni, meedia ja ajakirjanduse eetika. K. Simm (koost), *Praktilise eetika käsiraamat* (lk 245–264). TÜ Kirjastus.

- Heikkilä, M., Mauno, S., Huhtala, M., Minkkinen, J., Muotka, J., & Feldt, T. (2023). Ethical dilemmas and well-being in teachers' work: A three-wave, two-year longitudinal study. *Teaching and Teacher Education*, 125, 104049. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2023.104049>
- Holland, P. E. (2009). The principal's role in teacher development. *SRATE Journal*, 18(1), 16–24.
- Husu, J., & Toom, A. (2023). Ethics, moral and politics in teachers' virtuous pedagogical practice. In *Approaches to Teaching and Teacher Education: ISATT 40th Anniversary Yearbook*. Emerald Publishing. <https://doi.org/10.1108/S1479-368720230000043008>
- Kalmus, V., Masso, A., & Linno, M. (2015). *Kvalitatiivne sisuanalüüs*. <https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys/>
- Kazmi, A. (2023). Professional Ethics. *Encyclopedia of sustainable management* (pp. 2687–2691). Springer, Cham. https://link.springer.com/rwe/10.1007/978-3-031-25984-5_85
- Keerus, K. (2005). Kutse-etika koodeks - kas retseptiraamat? *Haridus*, 10, lk 19–21.
- Kooskora, M. (2016). Eetikakoodeks - abistav töövahend organisatsioonides ja ettevõtetes. *Eetikakoodeksid. Väärtused, normid ja eetilised dilemmad* (lk 105–120). Eesti Keele Sihtasutus.
- Laherand, M.-L. (2010). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Infotrükk.
- Lepik, K., Harro-Loit, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M., & Strömpl, J. (2025). *Intervjuu*. Tartu Ülikooli Sotsiaalse Analüüsi Meetodite ja Metodoloogia õpibaas. <https://samm.ut.ee/intervjuu/>
- Mahony, P. (2009). Should 'ought' be taught? *Teaching and Teacher Education*, 25(7), 983–989. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2009.04.006>
- Menbarrow, Z. (2021). The importance and necessity of professional ethics in the organization and the role of managers. *Psychology and Behavioral Science International Journal*, 18(1). <https://juniperpublishers.com/pbsij/pdf/PBSIJ.MS.ID.555979.pdf>
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2025). *Education for human flourishing: A conceptual framework*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/73d7cb96-en>
- Parder, M.-L., & Hirsnik, H. (2020). Väärtuskasvatust toetavad tegevused ja nende enesehinnanguline tulemuslikkus Eesti üldhariduskoolide näitel. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri* 8(2), 245–271. <https://doi.org/10.12697/eha.2020.8.2.10>

- Pevkur, A. (2016). Kellele luuakse eetikakoodekseid: kutse, organisatsioon ja roll. *Eetikakoodeksid. Väärtused, normid ja eetilised dilemmad* (lk 53–67). Eesti Keele Sihtasutus.
- Pevkur, A. (2023). Kutse-etika. *Praktilise eetika käsiraamat*.
https://eetika.ee/sites/default/files/2023-09/Kutse-etika_Praktilise%20eetika%20k%C3%A4siraamat.pdf
- Pojman, L. P. (2005). *Eetika. Õiget ja väärast avastamas*. Eesti Keele Sihtasutus.
- Schihalejev, O. (2011). *Väärtuskasvatuse õpetajakoolitused*. Tartu Ülikooli kirjastus.
- Sherpa, K. (2018). Importance of professional ethics for teachers. *International Education and Research Journal*, 4(3), 16–18.
<https://ierj.in/journal/index.php/ierj/article/view/1511/1521>
- Shumaker, D. M., & Heckel, R.V. (2007). Koolide roll iseloomu arendamises. Lilles. L (tõlk.), *Väärtused, iseloom ja kool: väärtuskasvatuse lugemik* (lk 214–253). Eesti Keele Sihtasutus.
- Sutrop, M., Parder, M.-L., & Juurik, M (2020). Research ethics codes and guidelines. In R. Iphofen (Ed.), *Handbook of research ethics and scientific integrity* (pp. 67–89). Springer International Publishing. https://link.springer.com/rwe/10.1007/978-3-030-16759-2_2
- Sutrop, M., Simm, K., & Tamm, K. (2007). *Eetikakoodeksite käsiraamat*. Eesti Keele Sihtasutus.
<https://eetika.ee/et/sisu/eetikakoodeksite-kasiraamat-2007>
- Tartu Ülikooli eetikakeskus. (2016). *Eetikakoodeksid. Väärtused, normid ja eetilised dilemmad*.
<https://eetika.ee/et/sisu/eetikakoodeksid-vaartused-normid-ja-eetilised-dilemmad-2016>
- Tartu Ülikooli eetikakeskuse töörühm & Eesti Teadusagentuuri töörühm. (2023). *Hea teadustava*.
https://eetika.ee/sites/default/files/2023-06/HEA%20TEADUSTAVA_2023.pdf
- Tirri, K. (1999). Teachers' Perceptions of Moral Dilemmas at School. *Journal of Moral Education*, 28(1), 31–47. <https://doi.org/10.1080/030572499103296>
- Tirri, K., & Kuusisto, E. (2022). *Teachers' professional ethics: theoretical frameworks and empirical research from Finland*. Brill. <https://doi.org/10.1163/9789004532649>
- Tõstamaa Keskkool (s.a.). *Direktori ametijuhend*.
<http://pildid.tostamaa.ee/ametijuhendid/direktor.html>
- Virovere, A., Alas, R., & Liigand, J. (2005). *Organisatsioonikäitumine*. Külim.
- Õpetaja etika (s.a.)*. <https://eetika.ee/et/sisu/opetaja-etika>

Õpetaja eetikakoodeksi ajakohastamine. (2025). <https://eetika.ee/et/opetaja-eetikakoodeks>

Õpetaja eetikakoodeksi mustand. (05.02.2025). Tartu Ülikooli eetikakeskus.

https://eetika.ee/sites/default/files/2025-02/%C3%95petaja%20eetikakoodeksi%20mustand_05.02.2025.pdf

Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes.* Tartu Ülikool.

<http://hdl.handle.net/10062/36419>

Lisad

Lisa 1. Intervjuu kava

Sissejuhatav info

1. Tervitus, enesetutvustus ning intervjuerimise põhjus ja eesmärk.
2. Rääkida üle põhipunktid informeeritud nõusoleku lehelt, saada suuline kinnitus salvestamiseks intervjueritavalt.

Üldandmed

1. Kui kaua olete koolijuhina töötanud?
 - Mis tüüpi kooli Te hetkel juhite ning mis tüüpi koolides töötamise kogemus Teil on? (põhikool, gümnaasium, erakool)
2. Miks otsustasite koolijuhiks hakata?

Definitsiooni mõistmine

1. Mida mõistate Teie õpetajate kutse-eeetika all?
 - Mida see Teie jaoks tähendab?
 - Missuguseid konkreetseid näiteid oskate õpetajate kutse-eeetikaga seonduvalt tuua?
 - Mis on Teie arvates kolm kõige olulisemat väärtust, mida kutse-eeetika kajastab? Miks just need?
2. Kust olete Teie õpetajate kutse-eeetika kohta infot saanud? Kas uurinud ise, saanud teadmised koolist, koolitustelt?

Juhtumid

1. Missuguste (mis tüüpi, liiki) eetiliste dilemmadega või probleemidega olete Te koolijuhina kokku puutunud?
 - Palun kirjeldage mõnd juhtumit üldiselt ja võimalusel konfidentsiaalselt.
 - Mis juhtus? Mida ette võeti/kuidas ja kas lahenes? Kuidas koolijuhina panustasite?
2. Kui tihti õpetajad eetiliste dilemmade või probleemide esilekerkimisel Teie kui koolijuhi poole pöörduvad?
 - Kuidas olete õpetajaid selleks julgustanud?

Organisatsioon

1. Mida Teie koolis tehakse, et õpetajaid kutse-eeetikast lähtuvalt toetada?
2. Mil viisil panustate ennetustöösse ning mis vahendeid õpetajatele ennetustööks pakute?

3. Mil määral kasutavad Teie kooli õpetajad eetikakoodeksit oma igapäevatoos?
4. Mil määral avalduvad eetikaga seotud teemad näiteks koosolekutel või arenguveestlustel?
5. Kuidas lahendate oma koolis esilekerkivaid eetilisi küsimusi?
 - Kas eetiliste küsimuste lahendamiseks on loodud struktuur või lahendatakse probleeme jooksvalt ning olukorrast lähtuvalt?
6. Missugused on Teie ootused koolijuhina õpetajatele kutse-eetikast lähtuvalt?
 - Missuguste dilemmaide puhul õpetajad kindlasti koolijuhi poole pöörduma peaks?
 - Mil viisil õpetaja ise probleeme lahendada peaks ning mille alusel?
7. Kuidas ja millal Teie koolijuhina neid ootuseid õpetajatele kommunikeerite? (ootusi seonduvalt eetiliste dilemmaide lahendamise ja ennetamisega)
 - Kuidas neid ootusi aja jooksul meelde tuletatakse, neid päevakorras hoitakse?
8. Mille järgi Te hindate, et koolis on ootused arusaadavalt kommunikeeritud, neist ollakse teadlikud ja neist lähtutakse ning need on ka üheselt mõistetavad?
 - Kuidas mõõdate seda, et Teie kool liigub oma eetiliste põhimõtete ning dilemmaide lahendamise protsessidega õiges suunas?
 - Missugust tagasisidet sellega seonduvalt arvesse võtate?

Väljajuhatus

1. Kas on midagi, mida mina ei küsinud, aga soovite siiski teema kohta lisada?

Lisa 2. Informeeritud nõusolek uuringus osalemiseks

TEADLIKU NÕUSOLEKU VORM INTERVJUEERITAVALE

Pöördun Teie poole Tartu Ülikooli õppekava “Humanitaar- ja sotsiaalainete õpetamine põhikoolis” tudengina, et kutsuda Teid osalema intervjuus, mille viin läbi mina, Katre Nael, oma bakalaureusetöö raames. Minu bakalaureusetöö juhendaja on Tartu Ülikooli teadur Mari-Liisa Parder. Intervjuu eesmärk on välja selgitada, missugused on koolijuhtide vaated õpetaja kutse-etikale ning õpetaja kutse-etika rakendamisele nende organisatsioonides.

Bakalaureusetöö raames soovin läbi viia intervjuud erinevate Eesti koolide koolijuhtidega, kelle juhitud organisatsioon on pälvinud tunnustuse väärtuskasvatuse rändauhinna näol, mida andis välja Tartu Ülikooli eetikakeskus. Soovin läbi viia umbes tund aega kestva intervjuu, mis toimub Teile sobivas kohas või veebis. Intervjuus keskendumine sellele, milline on Teie arusaam õpetajate kutse-etikast, mis on Teie nägemus selle toetamisest ning tagamisest organisatsiooni tasandil.

Selleks, et saaksite teha informeeritud otsuse intervjuu andmise kohta, soovin jagada järgmist infot.

Intervjuus osamine on vabatahtlik

- Teie osamine intervjuus on täiesti vabatahtlik ning põhineb Teie vabal ja informeeritud nõusolekul.
- Te võite intervjuus osamise igal ajahetkel pooleli jätta ning võite jätta nii palju küsimusi vastamata, kui ise õigeks peate.

Mis saab minu andmetest?

- Salvestatud intervjuud kirjutatakse sõnasõnaliselt ümber ning helisalvestused kustutatakse pärast kirjutiste valmimist. Sõnasõnalistele ümberkirjutustele on ligipääs ainult minu bakalaureusetöö valmimisele kaasa aitavatel osapooltel (juhendaja ja kaaskodeerija).
- Hoiame Teie andmed konfidentsiaalsena – see tähendab, et töögrupp küll teab, kes informatsiooni intervjuu käigus jagas, kuid seda infot väljapoole uurimisgruppi ei jagata.
- Intervjuust teen väljavõtted oma bakalaureusetöösse.
- Andmete vastutav töötleja olen mina, Katre Nael, ning hoian andmeid parooliga kaitstud seadmetes, millele on ligipääs vaid minul.
- Kogutud andmed säilitan peale bakalaureusetöö kaitsmist veel kuni kolm kuud (s.o august 2026), misjärel andmed kustutatakse.

Kuidas ma saan kasutada oma õigust enda andmete osas?

- Andmekaitse põhimõtete järgi on Teil õigus oma andmetele ligi pääseda, neid parandada, kustutada, piirata, esitada vastuväiteid ning andmeid teisaldada,

sealjuures on Teil õigus oma varasem nõusolek tagasi võtta. Kui Teil on küsimusi oma andmete või oma õiguste kohta, kirjutage aadressil katrenae@ut.ee.

Kontaktiteave

- Kui Teil on intervjuu või käesoleva bakalaureusetöö kohta küsimusi või ettepanekuid, võite julgelt kontakti võtta töö autori Katre Naelaga kirjutades aadressil katrenae@ut.ee või kontakteerudes töö juhendaja Mari-Liisa Parderiga aadressil mari-liisa.parder@ut.ee.

Nõusolek

Olen tutvunud ülaltoodud informatsiooniga ning annan vabatahtlikult nõusoleku osaleda nimetatud uuringus.

Intervjueeritav

Allakirjutatud

..... 20...

(kuupäev, kuu, aasta)

Intervjueerija **KATRE NAEL**

Allakirjutatud

..... 20...

(kuupäev, kuu, aasta)

Lisa 3. Koodipuu esimese uurimisküsimuse näitel

Kuidas lähtuvad koolid õpetajate kutse-eesitika dokumentidest oma organisatsioonis ning mis funktsiooni need koolijuhtide hinnangul täidavad?

Eetikakoodeks juhendi ja toetajana:

- Dokumentis sõnastatud normidega arvestamine;
- eetikakoodeks on oluline;
- eetikakoodeks kui juhiste andja;
- eetikakoodeksile saab juhtumite tekkides toetuda ja viidata.

Eetikakoodeks suuniseks oma juhendi tegemisel:

- Kool on eetikakoodeksist teinud oma versiooni;
- kutsekoja garantii eetilisele õpetajale;
- otsuseid tehakse pigem tunnetuse, mitte dokumentide järgi;
- koolijuht pole ammu dokumentide otsa vaadanud.

Eetikakoodeksi kui dokumendi tähtsusetus:

- Eetikadokument ei oma tähtsust;
- eetikakoodeks on iseenesest mõistetav ja inimesed peaksidki neid väärtuseid kandma.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, *Katre Nael*,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose **Kuue koolijuhi arusaam õpetajate kutse-etikast ning nende nägemus selle toetamisest ja tagamisest organisatsiooni tasandil**, mille juhendaja on *Mari-Liisa Parder*, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Katre Nael

14.05.2026